



NORGES HØYESTERETT

Den 24. oktober 2007 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2007-01793-A, (sak nr. 2007/1073), straffesak, anke,

A (advokat Gunnar K. Hagen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(sjef for Spesialenheten for politisaker
Jan Egil Presthus)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stabel:** Saken gjelder lovanvendelsen ved domfellelse etter straffeloven § 228 – spørsmålet om en polititjenestemanns maktbruk under en pågripelse med slag mot bakhodet mens fornærmede lå på Cn var rettmessig etter straffeloven § 48.
- (2) Bergen tingrett avsa 16. februar 2007 dom med slik domsslutning:
 - ”1. A, født 00.00.1969, dømmes for overtredelse av straffeloven § 228, første ledd og straffeloven § 325, første ledd nr 1, jf § 63 annet ledd til en straff av bot stor kr. 5000,- – kronerfemtusen – subsidiært 10 – ti – dagers fengsel.
 2. Innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne dom betaler A i saksomkostninger til det offentlige kr. 3000,- – kronertretusen –.”
- (3) A anket til lagmannsretten over bevisvurderingen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Gulating lagmannsrett avsa 8. juni 2007 dom med slik domsslutning:

”A født 00.00.1969 dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd og straffeloven § 325 første ledd nr. 1 jf. straffeloven § 63, første ledd til en straff av bot til statskassen på kr. 5.000,- – femtusen – kroner, subsidiært 10 – ti – dagers fengsel.”
- (4) Dommen var avsagt under dissens, idet to av meddommerne stemte for frifinnelse på grunn av nødverge.

- (5) A har anket til Høyesterett over lagmannsrettens lovanvendelse. Han har gjort gjeldende at lagmannsretten feilaktig har lagt normen i straffeloven § 48 annet ledd til grunn, og ikke § 48 tredje ledd, som er det korrekte. Politiloven § 6 er dessuten feilaktig forstått slik at den alltid er til hinder for at en polititjenestemann kan anvende slag. Subsidiært gjøres det gjeldende at domsgrunnene ikke gir tilstrekkelig grunnlag for domfellelse.
- (6) *Jeg er kommet til at lagmannsrettens dom må oppheves.*
- (7) Det forholdet A er domfelt for, fant sted i Bergen om ettermiddagen søndag 17. april 2005 kl. 14.00. Fornærmede, B, var ruset på narkotiske stoffer, følte seg paranoid og opptrådte ukontrollert i området Skansen. Blant annet kastet han en sten inn gjennom sidevinduet på en forbipasserende bil. A og en annen politibetjent – E – kjørte til stedet i en vanlig tjenestebil mens politibetjent C og politihøyskolestudent D ble sendt med cellebil. E hadde forlatt tjenestebilen for å gå det siste stykket til stedet da A ble oppmerksom på B, og alene opptok forfølgelsen til fots. Han klarte å ta igjen B, men lyktes ikke i å pågripe ham, da denne gjorde sterk motstand. I Steinkjellergaten fikk A en viss kontroll, idet han fikk B ned i en blomsterkasse noe over bakkenivå.
- (8) Om det videre hendingsforløp heter det i lagmannsrettens dom:
- ”A kalte på hjelp over sambandet. Etter noen minutter kom politihøyskolestudent D til stedet. A hadde fortsatt ikke kontroll på B, og det ble besluttet å ta B fra blomsterkassen og ned på bakkenivå. Det samlet seg etter hvert 10-15 tilskuere til hendelsen og A merket seg at flere av disse tok bilder eller filmet med mobiltelefonene sine. A og D arbeidet deretter sammen i et forsøk på å få kontroll på B som fortsatte å gjøre sterk motstand. D maktet ikke å sette benlås på B og de maktet heller ikke i fellesskap å sette håndjern på ham. De var klar over at politibetjent C og politibetjent E var i nærheten, og at minst en av dem ville komme til stedet i løpet av meget kort tid.**
- Situasjonen var således at B lå på magen i bakken og ytet motstand mens politihøyskolestudent D forsøkte å sette benlås på ham og A forsøkte å få kontroll på B på annen måte. Før de to øvrige politibetjentene dukket opp valgte A å slå B med knyttet hånd i bakhodet en gang uten at det førte til noen reaksjon hos B. Under de samme omstendigheter valgte A å slå B i bakhodet ytterligere en gang og med noe større kraft. Det resulterte i at B i noen sekunder ble satt ut og i at politihøyskolestudent D maktet å sette benlås på B. Deretter hadde A og D kontroll på B, likevel slik at de måtte ha bistand fra politibetjent E i anledning påsetting av håndjern. E bisto med å holde Bs høyre arm under kontroll i nevnte forbindelse.”**
- (9) Lagmannsretten har som grunnlag for domfellelsen tatt utgangspunkt i politiloven § 6 og politiinstruksen §§ 3-1 og 3-2. Med utgangspunkt i disse bestemmelsene uttales det helt generelt at slag – og spark – ligger utenfor det politiet lovlig kan benytte ved pågripelser. Lagmannsretten konkluderer med at slag mot bakhodet i den hensikt å gjennomføre en ellers lovlig pågripelse, ligger utenfor det spekter av virkemidler polititjenestemenn kan benytte i en slik situasjon.
- (10) Lagmannsretten vurderer deretter om situasjonen tilsa at det forelå nødverge etter straffeloven § 48 annet ledd, og deler seg i et flertall og et mindretall. Flertallet konkluderer med at det ikke forelå noen nødvergesituasjon fordi A ikke var utsatt for noe rettsstridig angrep. Det forelå heller ingen nevneverdig fare verken for A selv, D eller de utenforstående tilskuerne. Flertallet legger videre til grunn at A var klar over dette. Straffeloven § 48 tredje ledd er ikke berørt, verken av flertallet eller mindretallet.

- (11) Etter mitt syn har lagmannsretten med dette tatt et uriktig rettslig utgangspunkt. Ved Høyesteretts avgjørelse 23. august 2007 i sak HR-2007-01474-A er det lagt til grunn at lovfesting av en alminnelig hjemmel for politiets maktbruk i politiloven § 6 fjerde ledd, ikke skal komme istedenfor straffeloven § 48 tredje ledd ved pågripelser. Jeg viser til avgjørelsen avsnitt 25 følgende. De prinsipper for politiets maktutøvelse som finnes i politiloven § 6 annet ledd, jf. også politiinstruksen, vil imidlertid komme sentralt inn i vurderingen av hva som må anses som "ubetinget utilbørlig" etter § 48 tredje ledd jf. annet ledd. Jeg viser her til avgjørelsen avsnitt 34. I avsnitt 35 uttaler Høyesterett videre:

"Paragraf 48 tredje ledd åpner for en noe videre ramme for lovlig maktutøvelse enn det som følger av politiloven § 6. Høyesterett har tidligere påpekt at det generelt er behov for romslighet i vurderingen av lovligheten av politiets tjenesteutøvelse. I Rt. 1995 side 661 på side 664 siterer førstvoterende følgende fra byretten, som han gir sin tilslutning til:

"Det som deretter må vurderes er hvorvidt As handling er rettsstridig, m.a.o. hvorvidt han i sin stilling og situasjon straffritt kunne fjerne B på den måten som ble gjort. I den forbindelse er det grunn til å understreke at politiet er det organ som kan utøve maktanvendelse overfor borgerne uten at dette uten videre skal føre til strafferettslige reaksjoner. Dette er helt nødvendig for at politiet skal utføre sine roller som ordensvern og det legges generelt til grunn at politiet må kunne utøve den makt som anses nødvendig for å få gjennomført tjenesteoppdraget. Vurderingen må skje der og da og det må levnes politiet en forholdsvis romslig ramme når man skal vurdere handlingen i ettertid."

- (12) Lagmannsretten skulle vurdert handlingen etter bestemmelsen i straffeloven § 48 tredje ledd, som blant annet gjelder handlinger foretatt i den hensikt å iverksette lovlige pågripelser. At lagmannsretten har foretatt en vurdering som bygger på at det ikke forelå et rettsstridig angrep etter § 48 annet ledd, er ikke tilstrekkelig. Jeg tilføyer at jeg heller ikke kan se at det er en riktig forståelse av § 6 at slag og spark aldri kan benyttes som maktmiddel. I visse helt særlige situasjoner må det kunne aksepteres, jf. også Auglend mfl. Politirett 2. utgave side 435. Det avgjørende etter denne bestemmelsen er kravet om forholdsmessighet og prinsippet om bruk av minst inngripende virkemiddel, jf. også avsnitt 40 i høyesterettsavgjørelsen av 23. august 2007.
- (13) Ved vurderingen av om As handlemåte var lovlig, vil særlig spørsmålet om hvilke alternativer som fortonet seg som aktuelle for ham i situasjonen som åpenbart var krevende, ha betydning. Muligheten for bistand fra andre polititjenestemenn vil her stå sentralt, særlig tidsperspektivet – hvor lenge han måtte regne med å vente på hjelp. Slik lagmannsretten har beskrevet situasjonen, lå B på magen på bakken med A over seg. A var på dette tidspunkt bistått av en politihøyskolestudent, som hadde forsøkt å sette benlås på B. Han visste ifølge lagmannsretten at han ville få bistand fra minst en annen betjent "i løpet av meget kort tid". Hvis den korte tiden – som ikke er nærmere angitt i lagmannsrettens premisser – for ham fortonet seg som tilstrekkelig til at han ville makte å holde B under fortsatt kontroll til hjelpen kom, er det etter mitt syn klart at voldsutøvelsen var utenfor rammen av det lovlige.
- (14) Siden lagmannsrettens domsgrunner ikke er tilstrekkelige til å avgjøre om rettsanvendelsen er riktig, finner jeg at dommen med hovedforhandling må oppheves etter straffeprosessloven § 343 annet ledd nr. 8 jf. § 347.
- (15) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.

- (16) Dommer **Gussgard:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (17) Dommer **Rieber-Mohn:** Likeså.
- (18) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (19) Dommer **Lund:** Likeså.
- (20) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: